

SERBEST ETKİNLİKLER DERSİ KAZANIMLARININ GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

TEACHERS' VIEWS ON REALIZATION LEVEL OF LEARNING ATTAINMENTS OF
FREE ACTIVITIES COURSE

M.Nuri GÖMLEKSİZ¹
Faysal ÖZDAŞ²

Öz

Bu çalışmanın amacı, serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen 28 maddelik beşli Likert tipi bir ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Mardin il merkezindeki 28 İlköğretim Okulu oluşturmaktadır. Bu okullardaki 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin sayısı 137'dir. Araştırma ölçeği bütün öğretmenlere dağıtılmış, ancak 104 öğretmenden geri dönüşüm olmuştur. Bunlardan 86'sı değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi ile tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark tespit edilmiştir. Öğretmenler, serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri çok ve tamamen düzeyinde kabul ettikleri belirlenmiştir. Etkinliklerin seçiminde ve uygulanmasında öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları dikkat alınmalı, gerekli araç-gereçler sağlanmalı ve ailelerle işbirliği yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Serbest etkinlikler dersi, okul bağlılığı, sosyalleşme, ders çalışma becerileri

Abstract

The aim of this study is to determine 4th and 5th grade Classroom teachers' views on the realization level of learning attainments aimed at Free Activities Course. Data for the study was collected with 28 item five-point Likert style scale that was developed by the researchers. Population of the study included 28 primary schools in Mardin city center. There are totally 4th and 5th grade 137 classroom teachers in these schools. The research survey was handed all the teachers in the sample but 104 teachers delivered the survey. Of these surveys 18 were omitted as they were not filled suitably and 86 surveys were evaluated. Means score, standard deviation, independent samples t test and one way ANOVA were utilized to analyze the data. Results with 0,05 were considered statistically significant. The findings revealed statistically significant differences among teachers' views on the realization level of the learning attainments of Free Activities Course in terms of gender variable. Teachers emphasized positive views toward the realization level of the learning attainments of Free Activities Course. They accepted the views toward the realization level of the learning attainments of Free Activities Course at much and perfect level. In choosing and implementing free activities, socio-economic status of the students should be taken into consideration, necessary equipment should be provided and there should be cooperation with the families.

Keywords: free activities course, school bonding, socialization, study skills

¹ Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nurigomleksiz@yahoo.com

² Öğr.Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, faysalozdas@hotmail.com

1. GİRİŞ

Günümüz eğitim uygulamaları, bireyleri akademik yönden geliştirmenin yanı sıra onları eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, problem çözebilen ve öğrenme-öğretme sürecinde daha çok aktif duruma getirme eğilimi içindedir. Öğrencinin okulda akademik bilgilerinin geliştirilmesi kadar sosyal ve duygusal açıdan da geliştirilmesi giderek daha çok öne çıkmaktadır. Programlar da bu hedefleri gerçekleştirmeye dönük biçimde değiştirilmekte ve geliştirilmektedir. Bu doğrultuda eğitim hedefleri ve kullanılan öğretim yöntemleri de değişmektedir. Nitekim Özden (2005: 20) eğitim hedeflerinin ve öğretim yöntemlerinin öğrencilerde hedeflenen sonuçları doğuracak şekilde düzenlenmesi ve sunulması gerektiğini belirtmektedir. Öğretimin amacı, öğrenmeyi kalıcı bir şekilde gerçekleştirmek ise öğrencilerin öğrenme eyleminin içine çekilmesi gerekmektedir. Bunun için öğrenme ortamları dinamik, ilgi çekici ve rahat bir duruma getirilmelidir (Kalem ve Fer, 2003: 450). Bu amaçla Türkiye, 2005–2006 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarından başlayarak eğitim programlarını değiştirmiştir. Yenilenen eğitim programlarının uygulanmasıyla birlikte katı davranışçı öğrenme anlayışından yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına geçilmiştir. Böylece öğrencilerin, öğrenme sürecinde daha çok sorumluluk almaları ve sürece aktif katılmaları, yani eğitimin öğrenci merkezli olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Okullar bilişsel hedeflerin yanı sıra duyuşsal ve devinişsel hedeflerin de gerçekleştirildiği kurumlardır (Babadoğan, 2003). Okulların görevi, bilginin aktarılmasında geleneksel rollerin yanında, öğrencilerin psikolojik ve sosyal olarak gelişmelerini sağlayacak sosyal imkânları oluşturmaya çalışmaktır. Bu amaçla okulların özel olarak tasarlanmış projeler ya da eğitim programlarıyla sosyal davranışları geliştirmeye yönelik çalışmalara yönelmeleri gerekmektedir (Oral, 2002: 30).

Toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamak, sosyal becerilere sahip olmakla mümkündür. Bireyin toplum içinde yaşayabilmesi için kazanması gereken her çeşit bilgi, beceri, alışkanlık, konuşma, düşünme, yaratma tavır ve davranış gibi insana özgü ve nitelik sosyalleşmenin özellikleridir. Her insan, içinde yaşadığı toplumun özellik ve niteliklerine uygun bir biçimde sosyalleşmektedir (Öztürk, 1993, 106). Sosyal beceriler, bireylerin başkaları ile olumlu iletişim kurmaları ve bu iletişimi sürdürmeleri için önemli davranış elemanlarıdır. Sosyal beceriler, bireyler arası ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde çok önemli rol oynamaktadır (Avcıoğlu, 2007: 88).

İlköğretim sürecinin özellikle ilk yılları kişilik gelişimi ve karakter oluşumu açısından oldukça önemlidir. Çocuğun kendini güvende hissetmesi, psikolojik ve sosyal gelişimini etkilemektedir. Sağlıklı toplumlar; bedensel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı bireylerden oluşmaktadır. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmeleri, ancak çok yönlü gelişimleri için ortam oluşturmak, eğitimlerine önem vermek ve kaynak ayırmakla mümkün olacaktır (Senemoğlu, 2001). Milli Eğitim Bakanlığının 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarında okullarda okutulmasına karar verdiği serbest etkinlikler dersinin bu ve benzeri amaçlara hizmet edeceği düşünülmektedir.

Serbest etkinlikler dersinin amacı, öğretici ve eğlendirici etkinlikler yoluyla öğrencilerin okulu daha çok sevmelerini, okulu sahiplenmelerini, kendilerini okulda daha rahat ifade etmelerini, güvende hissetmelerini sağlamak, sosyalleşmelerine yardımcı olmak, zihinsel, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunmaktır. İlköğretim okullarının haftalık zorunlu ders saati toplamının 1., 2. ve 3. sınıflarda 25; 4. ve 5. sınıflarda 26 ders saati olarak belirlenmiş; buna ek olarak 1., 2. ve 3. sınıflarda 5; 4. ve 5. sınıflarda da 4 ders saatinde "serbest etkinlik uygulamalarının" yapılmasına karar verilmiştir (MEB, 2010a). Serbest etkinlikler dersinde, okul ve çevrenin şartları ile öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak; sosyal, kültürel ve eğitici faaliyet olarak; folklor, müsamere, konser, müzik, monolog, diyalog, grup tartışmaları, güzel konuşma-yazma, kitap okuma, dinleme, sergi düzenleme, gezi-gözlem, inceleme, bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma, cevap verme, duygu ve düşüncelerini ifade etme, oyun, film izleme, bahçe etkinlikleri, bitki ve hayvan yetiştirme vb. etkinlikler uygulanır (MEB. 2010b). Çocuklar serbest zaman etkinlikleri sırasında, yetişkin baskısı hissetmemeden istek ve ilgilerine göre çoğu zaman da kendi seçtikleri arkadaşlarıyla bir etkinliğe yöneldikleri zaman, daha rahat ve özgür bir ortamda daha yaratıcı çalışmalar ortaya koymaktadırlar. Böyle bir ortamda çeşitli denemelere girişerek, buluşlarını serbestçe ortaya koyabilirler (MEB 2007: 1).

Serbest etkinlikler saatinde öğrencilerin çok yönlü yetişmesi için farklı çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu amaçla serbest etkinlikler derslerinde; öncelikle öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine, yaratıcı zekalarını ve hayal güçlerini, yardımlaşma, dayanışma, işbirliği, dürüstlük, empati kurma, özgüven, liderlik vb. özelliklerini geliştirmelerine, sosyal çevrelerini, yaşadıkları ortamı, milli, manevi ve evrensel değerleri tanımalarına, yaşadıkları sorunlara çözüm üretebilmelerine, toplumla uyumlu ve topluma katkısı olan bireyler olarak yetişmelerine imkan sağlayacak nitelikte uygulamalara yer verilmelidir (MEB, 2010a). Serbest etkinlikler dersi konularının biri de şarkı ve türkü söyleme

etkinliklerdir. Bu etkinlikler sayesinde içe kapanık ve sosyal becerileri düşük olan öğrenciler kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmektedirler. Öğrencilerin bu tür etkinliklerle becerilerini sınıf ve okul içerisinde de gösterdikleri görülmüştür. Aynı zamanda kendini sınıftan soyutlama eğilimi gösteren öğrencilerin, sosyal etkinlikler sayesinde, kişilik geliştirme ve sosyal beceri düzeylerinde gelişme gözlenmiş, öğrencilerin sosyal gelişimleri adına bu etkinliklerin olması gerektiği vurgulanmıştır (Dinçer, 2009: 110).

Öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmaları sağlanarak sosyal yaşam becerileri geliştirilmelidir. Sosyalleşme, hayat boyu devam etmektedir. İnsan, doğduğu andan itibaren bu sürecin içinde yer almaktadır. Bu süreçte insan kendi toplumunun kültürel değerlerinin yanında çeşitli kanallarla aktarılan diğer toplumların kültürünün de etkisine maruz kalmaktadır. Sosyalleşme süreci için çocukluk evresi çok önemli bir aşama oluşturmaktadır. Sosyalleşme sürecinde, başta aile ve okul olmak üzere birçok faktör rol oynamaktadır (Kaya ve Tuna, 2008: 160). Sosyal etkinlikler, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, planlı hareket etmelerine, hedef belirlemelerine, hoşgörülü olmalarına, sorumluluk sahibi olmalarına, zamanlarını daha iyi kullanmalarına, çevrelerine güven duymalarına katkıda bulunmaktadır (Yıldırım, 2010: 1090).

Serbest etkinlikler saatinde Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çerçevesinde çalışmaların yapılması istenmektedir. Bu çalışmalarla, öğrencilerin kendini tanıyabilmesi, bireysel hedeflerini belirleyebilmesi, yeteneklerini geliştirebilmesi, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilmesi, çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilmesi, kendine ve çevresindekilere güven duyabilmesi, planlı çalışma alışkanlığı edinebilmesi, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilmesi, girişimci olup bunu başarı ile sürdürebilmesi, yeni durum ve ortamlara uyabilmesi, savurganlığı önleyip ve tutumlu olabilmesi, bireysel farklılıklara saygılı olabilmesi; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilmesi, aldığı görevi istekle yapabilmesi, sorumluluk alabilmesi, bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilmesi ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirip uygulayabilmesi, grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilmesi ve gruba karşı sorumluluk duyabilmesi gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (MEB: 2010c). Eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biri düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için programda belirtilen temel beceriler kadar derse ait becerilerinin kazandırılması da önem kazanmaktadır (Çelikkaya, 2011: 972).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu çerçevede belirlenen alt amaçlar şunlardır;

1. İlköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri nedir?
2. Öğretmenlerin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
3. Öğretmenlerin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
4. Öğretmenlerin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri ders verdikleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?
5. Öğretmenlerin Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri görev yaptıkları okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?

2. YÖNTEM

Betimsel nitelikteki bu araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Mardin il merkezinde bulunan 28 ilköğretim okulunda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tümü örneklem olarak alındığından, ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Çalışma evreninde toplam 137 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin tümüne araştırma ölçeği dağıtılmış ancak 104 öğretmenden geri dönüşüm sağlanmıştır. Dönen 104 ölçeğin 18 tanesi eksik doldurulduğundan değerlendirme dışı tutulmuş ve toplam 86 ölçek değerlendirmeye alınmıştır. Böylece araştırma evreninin %62.77'sine ulaşılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak 28 maddelik beşli Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek maddeleri oluşturulurken gerek içerik gerekse maddelerin ifade ediliş biçimleri açısından Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan üç öğretim üyesi, Diyarbakır ilinde görev yapan beş ilköğretim müfettişi ile dokuz sınıf öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. İncelenen alan yazın ile uzmanlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda 28 maddelik taslak ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek geçerlik ve güvenirlik analizleri için Elazığ il merkezinde görev yapan 53'ü kadın 39'u erkek toplam 92 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) katsayısı 0,83, Bartlett Testi ise 1468,195 olarak hesaplanmış ve bu sonuç 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç ölçek maddelerine faktör analizi işlemi yapılacağını göstermektedir. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla, maddelere ayrı ayrı faktör analizi yapılarak

faktör yükleri belirlenmiştir. Faktör yükü 0,35 ve 0,35'den büyük olanlar seçilmiş ve toplam 28 maddenin işler durumda olduğu görülmüştür. Maddelerin faktör yükleri 0,36 ile 0,84 arasında çıkmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,89, Spearman-Brown korelasyon katsayısı 0,75 ve Guttman split-half değeri ise 0,74 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değeri ilk 14 maddeden oluşan birinci yarı için 0,76, son 14 maddeden oluşan ikinci yarı için ise 0,89 olarak hesaplanmış ve bu hesaplamalar sonucunda ölçeğin güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin madde toplam test korelasyonları da hesaplanmış ve bu yöndeki değerlerin 0,34 ile 0,73 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar seçilen maddelerin iyi derecede ayırt edici olduğunu göstermektedir. Madde toplam test korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Madde toplam test korelasyonunun pozitif ve yüksek olması gerekmektedir. Madde toplam test korelasyonu 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin ayırt ediciliğinin iyi derecede olduğu kabul edilir (Büyüköztürk, 2004). Ölçekteki ifadeler yorumlanırken “Tamamen” (5) 4,21-5,00, “Çok” (4) 3,41-4,20, “Biraz” (3) 2,61-3,40, “Nadiren” (2) 1,81-2,60, “Hiç” (1) 1,00-1,80 arası puanlar verilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi kullanılmış, anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Ancak daha önce varyansların homojenliği için Levene testine bakılmış ve tüm karşılaştırmalarda dağılımın homojen olduğu görüldüğünden non-parametrik test kullanılmamıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde öncelikle kişisel bilgilere ilişkin bulgular, daha sonra Serbest Etkinlikler Dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri analiz edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Kişisel Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	47	54,7
	Erkek	39	45,3
Sınıf Düzeyi	4.sınıf	42	48,8
	5.sınıf	44	51,2
Mesleki Kıdem	1-7 yıl	13	15,1
	8-14 yıl	38	44,2
	15-21 yıl	11	12,8
	22 yıl üstü	24	27,9
Sosyo-ekonomik Düzey	Üst sosyo-ekonomik düzey	35	40,7
	Orta sosyo-ekonomik düzey	29	33,7
	Alt sosyo-ekonomik düzey	22	25,6
Toplam		86	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %54,7'si kadın, %45,3'ü ise erkektir. 4. sınıf öğretmenlerinin oranı %45,3 iken 5.sınıf öğretmenlerinin oranı ise %48,8'dir. Öğretmenlerin %44,2'si 8-14 yıl arası bir mesleki kıdeme sahip iken, bu grubu 27,9 ile 22 yıl ve üzeri, %15,1 ile 1-7 yıl arası, %12,8 ile 15-21 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanlar izlemektedir. Öğretmenlerin %40,7'si üst sosyo-ekonomik düzey okullarda görev yaparken, %33,7'si orta, % 25,6'sı da alt sosyo-ekonomik düzey okullarda görev yapmaktadır.

Tablo 2: Serbest Etkinlikler Dersinin Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Serbest Etkinlikler Dersi;	\bar{X}	ss
1	Güzel yazma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunur.	3,60	1,02
2	Güzel konuşma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunur.	3,90	0,77
3	Güzel dinleme alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunur.	3,81	0,74
4	Ders içi ve ders dışı etkinliklere katılmaya teşvik eder.	4,01	0,76
5	Düzeyine ve derslerin konularına uygun belgeseller izlemesini sağlar.	3,63	0,95
6	Seviyesine uygun şiirleri doğal bir sesle okumasına katkıda bulunur.	4,13	0,75
7	Dilin etkili kullanımının önemini fark etmesini sağlar.	3,88	0,80
8	Sosyal ortamlar ve mekânlarda insan davranışlarıyla ilgili gözlem yapmasına katkıda bulunur.	3,64	0,81
9	Sesli okuma yapmasına katkıda bulunur.	4,14	0,74
10	Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda etkinlik yapma fırsatı sunar.	3,95	0,87
11	Dinlediklerini doğru anlayıp yorumlamasını sağlar.	3,82	0,80
12	İzlediklerini doğru anlayıp yorumlamasını sağlar.	8,85	0,76
13	Okuduklarını doğru anlayıp yorumlamasını sağlar.	3,80	0,79
14	Kuralına uygun biçimde oturarak düzgün temiz yazı yazma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunur.	3,58	0,94
15	Toplum karşısında işitilebilecek anlaşılabilir şekilde konuşma becerisini kazandırır.	4,01	0,69
16	Sosyal yaşamda kuralların olduğunu kavramasına yardımcı olur.	3,84	0,82
17	Konuşurken dikkat edilmesi gereken ilkeleri bilmesini sağlar.	4,91	0,82
18	Çevreye karşı duyarlılık gelişmesine katkıda bulunur.	3,56	0,90
19	Seviyesine uygun masalları olay sırasına göre anlatma becerisini geliştirmektedir.	3,86	0,81
20	Düzeylerine uygun zengin bir kelime dağarcığı kazanmasına katkıda bulunur.	3,81	0,76
21	Sağlık ve temizlik kurallarına dikkat etmesini sağlar.	3,76	0,88
22	Boş zamanlarını eğitici oyunlar oynayarak değerlendirme alışkanlığı kazandırır.	4,14	0,69
23	Fotoğraf ya da resimleri ifade ettikleri duygu ve düşüncelere göre sınıflandırmasına katkıda bulunur.	3,88	0,74
24	Birlikte çalışma alışkanlığı geliştirmesine katkıda bulunur.	4,00	0,77
25	Çalışmalarını sergilemesine katkıda bulunur.	3,90	0,80
26	Sınıftaki etkinliklere istekle katılmasına katkıda bulunur.	4,09	0,73
27	Kısa bir masalı, bir öyküyü anlatabilir.	4,01	0,73
28	Yaşadığı bir olayı günlük çekmeden sözcükleri yerinde kullanarak anlatmasını sağlar.	3,97	0,71

Tablo 2’de serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerine ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu konudaki tüm görüşlerin “çok” ve “tamamen” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmenler Serbest Etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleştiğini düşünmektedirler. Bu bulgulara göre öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinin amacına ulaştığı yönünde görüş ifade ettikleri söylenebilir.

Tablo 3. Serbest Etkinlikler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine Ait Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	Levene		t	p
				F	p		
Kadın	47	3,98	0,46	2,269	0,136	2,202*	0,030
Erkek	39	3,74	0,56				

*p<0,05

Tablo 3’deki bağımsız örneklem t-testi sonuçları öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir [$t_{(84)}=-2,202$; $p<0,05$]. Kadın öğretmenler ($\bar{X}=3,98$) erkek öğretmenlere göre ($\bar{X}=3,74$) buna ilişkin görüşleri daha çok benimsemektedirler. Buna göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyini daha yüksek bulmaktadırlar. Bu sonuç kadın öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi uygulamalarını daha çok benimsemelerine bağlanabilir.

Tablo 4. Serbest Etkinlikler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine Ait Öğretmen Görüşlerinin Sınıf Düzeyine İlişkin t Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	ss	Levene		t	p
				F	p		
4.sınıf	42	3,90	0,56	0,220	0,640	0,454	0,651
5.sınıf	44	3,85	0,48				

Tablo 4’teki bulgulara göre öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında ders verdikleri sınıf düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı belirlenmiştir [$t_{(84)}=-0,454$; $p>0,05$]. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde bu duruma ilişkin görüşlerin “çok” düzeyinde benimsendiği görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin ders verdikleri sınıf düzeyi açısından serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyini olumlu buldukları söylenebilir.

Tablo 5. Serbest Etkinlikler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine Ait Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdeme İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Mesleki Kıdem	n	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
1-7 yıl	13	3,73	0,59	Gruplar Arası	0,951	3	0,317	1,191	0,318
8-14 yıl	38	3,82	0,51						
15-21 yıl	11	4,07	0,38	Gruplar İçi	21,838	82	0,266		
22 yıl üstü	24	3,95	0,54						
Toplam	86	3,87		Toplam	22,789	85			

Levene: 0,509 p= 0,677

Tablo 5'teki varyans analizi sonuçları, öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdemleri açısından anlamlı biçimde farklılaşmadığını ortaya koymaktadır [$F_{(3-82)}=1,191$; $p>0,05$]. Grupların görüşlerine ait toplam aritmetik ortalamalarına bakıldığında, görüşlerin “çok” düzeyinde ($\bar{X}=3,87$) kabul edildiği görülmektedir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin mesleki kıdemleri açısından serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşmesine ilişkin olumlu yönde görüş belirttikleri ifade edilebilir.

Tablo 6. Serbest Etkinlikler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine Ait Öğretmen Görüşlerinin Okulun Sosyo-ekonomik Düzeyine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Sosyo-eko. Düzey	n	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Üst	35	3,96	0,56	Gruplar Arası	0,435	2	0,218	0,808	0,449
Orta	29	3,80	0,55						
Alt	22	3,85	0,38	Gruplar İçi	22,354	83	0,269		
Toplam	86	3,87	0,52	Toplam	22,789	85			

Levene: 0,828 p= 0,441

Tablo 6'da yer alan varyans analizi sonucuna göre, öğretmenlerin görev yaptığı okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkeni açısından serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F_{(3-83)}=0,808$; $p<0,05$]. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin “çok” düzeyinde

olduğu görülmektedir. Buna göre her üç sosyo-ekonomik düzeyde görev yapan öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Mardin il merkezindeki ilköğretim kurumlarında görev yapan 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyet, mesleki kıdem, okutulan sınıf ve okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri dikkate alınarak incelenmiştir. Çalışmada, öğretmenlerin cinsiyet boyutunda kadın öğretmenlerin ortalama puanları erkek öğretmenlere oranla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Öğretmenlerin okuttukları sınıfa göre serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılına göre, serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri arasında gözlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun sosyo-ekonomik durumuna göre, serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırma ile öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleştiği yönünde görüş belirttikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte alan yazında çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Aydın, Bakırcı ve Ürey'in (2012) çalışmasında okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin serbest etkinlikler dersindeki çalışmaların olumlu etkiler meydana getirdiğini ifade ettikleri saptanmıştır. Araştırmacılar bu yeni uygulamayla birlikte öğrencilerin okulu çok sevdikleri, sosyalleşmelerinin arttığını ve dersler ile günlük hayat arasında daha yoğun ilişki kurabildikleri sonucuna varmışlardır. Bu sonuçlar mevcut araştırmada serbest etkinlikler dersi kazanımlarının çok ve tamamen düzeyinde gerçekleştiği yönündeki öğretmen görüşleri ile paralellik göstermekte ve birbirini desteklemektedir. Ancak alan yazında bu derse yönelik bilgi eksikliği nedeniyle dersin amaçlarına yeterince ulaşamadığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır. Bu doğrultuda Bozak, Apaydın ve Demirtaş (2012) denetmen, yönetici ve öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine ilişkin bilgi eksikliğinden dolayı bu derste etkinliklerin yeterince etkili işlenemediğini saptamışlardır. Bu alanda yaşanan sorunlardan biri de dersin uygulanmasında kaynak sıkıntısı çekilmesidir. Öğretmenlerin tam olarak ne yapacaklarını bilmedikleri, çoğunlukla tekrara düştükleri ve

sürekli aynı etkinliklerin yaptırıldığı bu derslerde yaşanan diğer sorun alanları olarak ortaya konmuştur (Dündar ve Karaca, 2011: 118).

Çocukların gelecekte sağlıklı olabilmeleri için yaratıcı, üretken, çok yönlü düşünebilen, problem çözme becerisi yüksek, etkili iletişim kurabilen, kendisi ve çevresiyle barış içinde yaşayabilen, yeteneklerinin farkında olan, hak ve sorumluluklarının farkında olan kişiler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir (Senemoğlu, 2001). Eğitim çalışanlarının görüşlerine göre sosyal etkinlik çalışmalarının öğrencilerin güvenlerini artıracığı, yeteneklerini geliştireceği, hayatı tanıyacakları, işbirliği, hoşgörüyü, planlı çalışmayı, girişimciliği vb. konuları öğreneceklerini göstermektedir. Bununla beraber öğrencilerin okulu daha çok sevecekleri, bu etkinliklerin öğrencilerin sosyalleşmelerine katkı sağlayacağı, kendilerini daha iyi tanıyabilecekleri yönünde olumlu görüş belirtmişlerdir (Yıldırım, 2010: 1090).

Yapılan bir araştırmada çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımının, ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucu bulunmuştur (Arslan, 2006: 104). Özabacı'nın yaptığı (2006: 176) araştırmada da bu durumu destekleyen bulgulara rastlanmıştır. Araştırmada, ebeveynlerin sosyal beceri düzeyleri ile çocukların sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sorumluluklarını kolayca yerine getirebilmesi için, sahip oldukları genetik özellikleri kadar, sosyal çevrenin sağladığı olanaklar da önemlidir. Bu nedenle aile ortamı ve sosyal çevre olanakları öğrencinin çok yönlü gelişmesinde önemli bir role sahiptir (Erkan, 2011: 186).

Serbest etkinlikler dersindeki sosyal, kültürel ve eğitici faaliyet olarak; folklor, münasire, konser, müzik, monolog, diyalog, grup tartışmaları, güzel konuşma-yazma, kitap okuma, dinleme, sergi düzenleme, gezi-gözlem, inceleme, bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma, cevap verme, duygu ve düşüncelerini ifade etme, oyun, film izleme, bahçe etkinlikleri, bitki ve hayvan yetiştirme (MEB. 2010b) vb. konular her sınıf düzeyi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Konuların bütün sınıflar için aynı başlık altında toplanması öğretmenlerin bu konuda benzer görüş belirtmelerine sebep olmuş olabilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Etkinliklerin seçiminde ve uygulanmasında öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları dikkate alınmalıdır.

2. Serbest etkinlikler dersindeki etkinlikler için okulların ihtiyaç duyduğu araç-gereçler temin edilmelidir.
3. Öğretmenler etkinlikler için velilerle işbirliği yaparak etkinlikleri belirlemelidir.
4. Etkinlikler öğrencilerin buldukları çevre koşulları dikkate alınarak seçilmeli ve uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arslan, B. (2006). *Ailenin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Çocuğun Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımına Etkisi (Türkiye ve Hollanda'daki ilköğretim 5. sınıf öğrencileri üzerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, A., Bakırcı, H. ve Ürey M. (2012). Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Milli Eğitim*. 41, 193, 214-229.
- Babadoğan, C. (2003). Sorumlu Davranış Geliştirme Stratejileri Bağlamında Öğrenen Sınıf. *Milli Eğitim*. 157.
- Bozak, A., Apaydın, Ç. ve Demirtaş H. (2012). Serbest Etkinlik Dersinin Etkililiğinin Denetmen, Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*. 11, 2, 520-529.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19, 3, 969-990.
- Dinçer, M. G. (2009). *Müzik Dersi ve Ders Dışı Müzikal Etkinliklerin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşmelerine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dündar, H. ve Karaca E. T. (2011). İlköğretim Okullarında Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13, 2. 105-121.
- Erkan, S. (2011). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Kalem, S. ve Fer, S. (2003). Aktif Öğrenme Modeliyle Oluşturulan Öğrenme Ortamının Öğrenme, Öğretme ve İletişim Sürecine Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 3, 2, 433-461.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 159-182.
- MEB. (2007). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Serbest Zaman Etkinlikleri. MEGEP (Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). Ankara.
- MEB (2010a). <http://iogm.meb.gov.tr/files/serbestetkinlik.pdf> Erişim Tarihi: 01.08.2011.
- MEB (2010b) <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ilkogretim-okullari-haftalik-ders-cizelgesi/icerik/13> Erişim Tarihi 21.08.2011.
- MEB. (2010c). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği RG 2010/2632.
- Oral, G. (2002). İlköğretimde Öğrencilerin Sosyal Katılımını Özendirmeye Yönelik Bir Program. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 19, 2, 30-44.

- Özabacı, N. (2006). Çocukların Sosyal Becerileri İle Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 1, 163-179.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, H. (1993). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2001). Çocuk Hakları, Çalışan Çocuklar ve Eğitim Sorunları. *Milli Eğitim*, 151.
- Yıldırım, N. (2010). Kırsal Bölgelerde Öğrenim Gören Öğrencilere Yönelik Sosyal Etkinlikler Hakkında Öğrenci, Öğretmen Görüşleri ve Öğrencilerin Özsaygıları Açısından Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 9, 3, 1080-1091.